

อนาคตประเทศไทย

ปิดยุคการเมืองธนกิจ เปิดยุคการเมืองของพลเมือง

ประเวศ วะสี

๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๘

๑.

สรรพสิ่งล้วนเป็นอนิจจัง

สรรพสิ่งทั้งหลายล้วนเป็นอนิจจัง

มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป

ไม่มีอะไรคงทนถาวร เป็นอนิจจัง อยู่ชั่วกับชั่วกัลป์

ยุคสมัยก็มีความเป็นอนิจจัง มียุคอารยธรรมกรีก ยุคอารยธรรมโรมัน ยุคจักรวรรดิอังกฤษ แล้วก็ต่างหมดยุคไป

การเมืองก็เป็นอนิจจัง เราเคยมีระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เรามีระบบที่กองทัพเข้ามายุติอำนาจทางการเมืองแล้วก็หมดยุคสมัยไป เสร็จแล้วเราก็มายถึงยุคที่ทุนขนาดใหญ่เข้ามายุติอำนาจทางการเมืองที่เรียกกันว่า “**ธนาภิการเมือง**” (Money Politics) หรือการเมืองธนกิจ แต่ก็เช่นเดียวกับยุคต่างๆ ยุคการเมืองธนกิจก็ต้องปิดตัวลง และมียุคอื่นเข้ามาแทนที่

พวกเราทั้งปวงควรจะเรียนรู้ให้เข้าใจปรากฏการณ์เหล่านี้ แม้วิกฤตก็ขอให้วิกฤตนำไปสู่ปัญญาของมวลชน ไม่เป็นเพียงอารมณ์ ปัญญาจะทำให้วิกฤตเป็นโอกาส โอกาสกำลังอยู่ต่อหน้าสังคมไทยแล้ว ที่จะสร้างการเมืองยุคใหม่

๒.

บาปกรรม ๑๐ ประการ ของการเมืองธนกิจ

แม้มีการใช้เงินกันมาในการเลือกตั้งครั้งก่อนๆ แต่ต้องถือว่าในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อมกราคม ๒๕๔๔ มีการรวมตัวกันของกลุ่มทุนขนาดใหญ่เข้ามายุติอำนาจทางการเมือง เพราะธรรมชาติของการใช้ทุนขนาดใหญ่ และนิสัยความเคยชินจากการหากินกับธุรกิจการเงินแบบสีเทา เช่น ให้สินบาทคาดสินบกกันมาก่อน เมื่อเข้ามายุติอำนาจเบ็ดเสร็จทางการเมือง จึงหนีไม่พ้นที่จะเกิดบาปกรรมต่างๆ

ที่จริงบาปกรรมที่ธนาภิการเมืองก่อให้เกิดขึ้นมีเป็นเอนกอนันต์ ขอให้ไปนับกันเอาเอง ในที่นี้จะขอกล่าวถึงบาปกรรมเพียง ๑๐ ประการ ของการเมืองธนกิจ คือ

(๑) **คอร์รัปชั่นมหาโหด** เพราะต้องลงทุนไปมาก ก็ต้องถอนทุนมากและหากำไรมาก มีผู้กล่าวถึงคอร์รัปชันนานาชนิด เช่น คอร์รัปชันครบวงจรบ้าง คอร์รัปชันบูรณาการบ้าง คอร์รัปชันเชิงนโยบายบ้าง คอร์รัปชันอันวิจิตรบ้าง คอร์รัปชันถูกกฎหมายบ้าง โกงทั้งโคตรบ้าง ฯลฯ การจะหวังให้เสียกินมังสวิรัตินี้ไม่ได้ จันใด การจะหวังให้ธนาภิการเมืองเว้นขาดจากคอร์รัปชันย่อมเป็นไม่ได้ จันนั้น

(๒) **คบมิตรผู้นำบาปมาให้ (บาปมิตร)** ความอาภัพของการมีอำนาจอย่างหนึ่งคือคนดีจะหนีห่าง คนชั่วจะเข้ามาแวดล้อม ที่เรียกว่าเกิดขึ้นที่ชียันโดรมขึ้น พวกชนที่จักกันผู้มีอำนาจจากความจริง ให้

ข้อมูลที่ถูกใจแต่ไม่ถูกต้อง เมื่อไม่รู้จักความจริงก็เสื่อมจากปัญญา คนได้อำนาจมาแบบนี้สักๆ แล้วขาดความมั่นคงในจิตใจ มีความกลัว จึงเล่นพรรคเล่นพวกสูง เอาวาทศาคณาญาติ เพื่อนร่วมรุ่น คนรับใช้ ลูกจ้าง ข้าเก่าเต่าเลียง เข้าสู่ตำแหน่งหรือรับผลประโยชน์ต่างๆ ซึ่งล้วนทำให้เกิดความเสื่อม

(๓) สร้างความมิดให้สังคม-แทรกแซงการสื่อสาร ความไม่ถูกต้องจะกลัวความจริง ผู้เผด็จการทุกรูปแบบไม่ต้องการให้สังคมรู้ความจริง จึงชอบแทรกแซงการสื่อสาร ที่จริงเป็นเรื่องน่าเสียดายที่พวกชนกิจการเมืองก็มาจากวงการธุรกิจการสื่อสาร ควรรู้ว่าหากมีการสื่อสารที่ดีให้คนไทยรู้ความจริงโดยทั่วถึง ประเทศจะเจริญอย่างรวดเร็ว แทนที่จะปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๐ ที่จะทำให้การสื่อสารเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะมากที่สุด กลับปล่อยให้มีการแย่งผลประโยชน์กันจนเลยการพยายามปิดปากสื่อกลับให้ผลร้าย เพราะประชาชนจะไปใช้การสื่อสารจากปากต่อปากที่เรียกว่า words of mouth ก่อความเสียหายอย่างแก้ไขไม่ได้เลย บุคคลสำคัญบางคนสื่อไม่เคยลงทางร้ายเลย ก็มีการเล้าลือในทางเสียหายโดยจับมือใครดมไม่ได้เลย ใครมาเป็นรัฐบาลต่อไปควรจะต้องรู้ว่า “ไม่มีฝ่ามือใดใหญ่พอที่จะปิดฟ้าและดินได้” ควรส่งเสริมการสื่อสารให้คนไทยรู้ความจริงโดยทั่วถึง

(๔) ไม่เคารพรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นฉบับที่หวังจะปฏิรูปการเมือง ได้บัญญัติองค์กรอิสระต่างๆ เป็นอันมาก เพื่อการตรวจสอบและคานอำนาจ เพื่อให้การเมืองมีความบริสุทธิ์ขึ้น ได้บัญญัติแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐในหมวดที่ ๕ อันเป็นเรื่องดีๆ เป็นอันมาก เช่น

ม.๗๖ “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ”

ม.๗๗ “รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง...”

ม.๗๘ รัฐต้องช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

คำถามก็คือว่า ชนกิจการเมืองได้พยายามทำสิ่งดีๆ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญหรือไม่ หรือทำตรงกันข้าม เช่น ข้าราชการองค์กรอิสระจนหมดสภาพ ทำให้การปฏิรูปการเมืองเป็นหมัน เกิดความเสื่อมโทรมมากขึ้น

(๕) ไม่สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีวัตถุประสงค์จะส่งเสริมการเมืองของพลเมือง เพราะผู้เขียนรู้ดีว่าล้าพังการเมืองของนักการเมืองไปไม่รอด สิ่งที่จะช่วยให้การเมืองมีคุณภาพคือการเมืองของพลเมือง จึงได้บัญญัติเรื่องสิทธิชุมชนบ้าง เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายและการตรวจสอบอำนาจรัฐ (มาตรา ๗๖ ข้างบน) ในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม (มาตรา ๗๘ ข้างบน) ชนกิจการเมืองต้องการรวบอำนาจ มากกว่าต้องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

(๖) ขาดความเคารพและความจริงใจต่อประชาชน ธุรกิจการเมืองจะเก่งในการสร้างภาพในการใช้การตลาด การสร้างภาพและการตลาดถ้าปราศจากความสุจริตใจจะเป็นการหลอกให้หลง หรือทำให้หลงทาง หรือเกิดโมหคติได้

(๗) มีความโน้มเอียงไปในการใช้ความรุนแรง คนมีเงินมากจะรู้สึกมีอำนาจมาก ถ้าใครขัดใจก็จะโกรธ พระจึงว่าโลภะนำมาซึ่งโทสะ เมื่อโทสะแล้วก็จะใช้ความรุนแรง ดังที่นักอนุรักษสิ่งแวดล้อมที่ไป

ประท้วงโครงการขนาดใหญ่ถูกฆาตกรรมไปหลายคนแล้วโดยจับตัวฆาตกรไม่ได้ มีการอุ้มฆ่า จนไฟใต้
ลุกลาม การใช้ความรุนแรงถ้าไม่ยุติจะทำให้บ้านเมืองลุกเป็นไฟ

(๘) ทิศทางการพัฒนาประเทศเป็นไปในทาง “เงินใหญ่” หรือ Big Money ไม่ใช่แนวทาง
เศรษฐกิจพอเพียง ธนกิจการเมืองชอบทางวัตถุนิยมหรูหราฟุ่มเฟือย เมกะโปรเจกต์ เอฟทีเอ เขต
เศรษฐกิจพิเศษ มีเสียงติฉินนินทาหันกลับไปว่าการทำเรื่องใหญ่ๆ จะได้กินคำใหญ่ๆ และโดยที่วงศาคณา
ญาติของธนกกิจการเมืองเป็นผู้ประกอบธุรกิจและผู้ถือหุ้นรายใหญ่ๆ จึงเกิดความไม่แน่ใจว่าผู้มีอำนาจ
ทางการเมืองทำโครงการใดหรือมีการปันหุ้น ปันธุรกิจตัวใดเพื่อญาติวงศ์หรือบริษัทบริวารในเครือ
หรือไม่เพียงใด มีพ่อค้ารายเล็กกล่าวว่า “มันไปทำเอฟทีเอ การค้าของพวกมันได้ประโยชน์ แต่ผลเสียตก
อยู่กับพวกเรารายเล็กรายน้อย”

พวก “เงินใหญ่” ยากที่จะเข้าใจหรือต้องการเศรษฐกิจพอเพียงอันจะนำมาซึ่งความพอเพียง
ความพอดี ความสมดุล และความยั่งยืน ข้อเสียของเศรษฐกิจพอเพียงคือ พวกธนกกิจการเมืองหากินได้ยาก

(๙) ขาดความเป็นธรรมทางสังคม ความเป็นธรรมทางสังคมเป็นเรื่องสำคัญยิ่งนักและเป็น
เป้าหมายของการพัฒนา เพราะความเป็นธรรมทางสังคมก่อให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข การพัฒนาแบบ
“เงินใหญ่” จะไม่คำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคม แก่ความยากจนไม่ได้ เพราะความยากจนเกิดจาก
การขาดความเป็นธรรมทางสังคม

การพัฒนาแบบ “เงินใหญ่” ยิ่งพัฒนาไปช่องว่างระหว่างคนจนและคนรวยจะถ่างมากขึ้น คนที่
อยู่ในฐานะได้เปรียบจะยิ่งเอาเปรียบมากขึ้นและรวยมากขึ้น ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยที่มีถ่าง
มากขึ้นจะนำไปสู่ปัญหามากมายประการ รวมทั้งความรุนแรง เพราะการขาดความสมดุลทางอำนาจ เช่น
คนที่มีเงิน ๑๐๐,๐๐๐ ล้านบาท กับคนที่เงินบาทเดียวหรือติดลบ มีอำนาจต่างกันมากที่จะเข้าถึงการใช้
ทรัพยากรสาธารณะ ซึ่งรวมถึงกฎหมาย การขาดความเป็นธรรมทางสังคมจะนำไปสู่ความรุนแรง
เพิ่มขึ้นในอนาคต

(๑๐) มีความสุมเสี่ยงที่จะเกิด “โรคอาร์เจนตินา – มาร์กอส” อันทำให้ประเทศล้มละลายไม่
มีทางฟื้น “โรคอาร์เจนตินา – มาร์กอส” เป็นไฉน

ประเทศอาร์เจนตินา มีทรัพยากรธรรมชาติมากและเคยรุ่งเรือง ต่อมานักการเมืองได้ขาย
สมบัติของชาติไปให้ต่างชาติทำให้ประชาชนยากจนลง ต้องใช้บริการสาธารณสุขูปโภคด้วยราคาแพง
เพราะต่างชาติเป็นเจ้าของที่ขูดรีดกำไรไปจากประชาชนชาวอาร์เจนตินา ที่ประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อ
มาร์กอส เป็นประธานาธิบดี นอกจากจะทำการฉ้อราษฎร์บังหลวงยักยอกเอาเงินหลวงไปเป็นของ
ส่วนตัวด้วยจำนวนมากแล้ว ยังสร้างวัฒนธรรมโก่งกินไว้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งแม้มาร์กอสจะไปแล้ว
วัฒนธรรมการโก่งกินนี้ก็ยังไม่สืบทอดมา ซึ่งเกาะกินประเทศฟิลิปปินส์เสียจนหมดแรง ไม่ฟื้นตัวจนกระทั่ง
บัดนี้ แม้ประธานาธิบดีคอราซอน อะคีโน จะเป็นคนดี และมีประชาชนสนับสนุนมาก แต่ประเทศอ่อนแอ
จาก “โรคมาร์กอส” มากเกินไป จนยังฟื้นตัวไม่ได้

ประเทศไทยเป็น “โรคอาร์เจนตินา - มาร์กอส” จะเป็นความช่วยของประเทศอย่างยิ่ง เพราะจะ
ล้มละลายฟื้นตัวไม่ได้ไปนาน คนไทยทั้งปวงจะต้องช่วยกันระวังระไว เอาใจใส่ดูแล อย่าให้ประเทศไทย
หลุดเข้าไปเป็น “โรคอาร์เจนตินา – มาร์กอส” เป็นอันขาด

บาปกรรม ๑๐ ประการ นี้ อาจเกิดขึ้นกับประเทศใดๆ ก็ได้ที่ระบบการเมืองเป็นธรรมาภิบาลเมือง และเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำลายอนาคตของประเทศลงอย่างรุนแรง จึงควรที่คนไทยทั้งปวงจะต้องเอาใจใส่ทำความเข้าใจ ตรวจสอบ ป้องกัน และรักษา เพื่อยุติระบบที่จะสร้างบาปกรรม ๑๐ ประการดังกล่าว

๓.

“การยึดอำนาจนั้นไม่ยาก แต่หลังจากยึดแล้ว ยากฉิบหาย”

ผมมีเพื่อนร่วมรุ่นเตรียมอุดมศึกษาคนหนึ่ง ขณะที่เขาเป็น ผบ.ทบ. วันหนึ่งมาร่วมในงานเลี้ยงศิษย์เก่าเตรียมอุดมศึกษา ผมได้ยินเขาพูดว่า “การยึดอำนาจนั้นไม่ยาก แต่หลังจากยึดแล้ว ยากฉิบหาย ผมไม่มีวันทำเด็ดขาด” ผู้กล่าววาทะนี้ชื่อ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ

เมื่อก่อนเมื่อการเมืองไม่ดี ประชาชนที่เกลียดนักการเมืองก็อยากให้กองทัพทำรัฐประหาร เรามีรัฐบาลทหารมานานพอสมควรก็ปรากฏว่าแก้ปัญหาของประเทศไม่ได้ นำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมือง กองทัพและสังคมก็ได้เรียนรู้ว่าการยึดอำนาจไม่ยาก แต่การปกครองหรือการบริหารประเทศหลังยึดอำนาจ ยากลำบากมาก จนกระทั่งบัดนี้กองทัพและสังคมก็ไม่มีใครต้องการให้มีการยึดอำนาจโดยกองทัพอีกต่อไป หมดยุคกองทัพยึดอำนาจการเมืองไปแล้ว

ขณะนี้กลุ่มทุนขนาดใหญ่ที่เข้ามายึดอำนาจทางการเมือง กำลังประสบปัญหาอย่างเดียวกัน

คือ “ยึดอำนาจนั้นไม่ยาก แต่หลังจากยึดแล้ว ยากฉิบหาย”

ทั้งๆ ที่มีเสียงในสภาผู้แทนราษฎรอย่างท่วมท้น แต่ก็ไม่มีศักยภาพในการแก้ปัญหายากๆ เผชิญความขัดแย้งอยู่ทั่วไป หน้าดำคร่ำเครียดเศร้าหมองไปตามๆ กันอย่างน่าสงสาร เพราะกำลังเผชิญ “ความยากฉิบหาย” หลังการยึดอำนาจ เพราะปัญหาเชิงโครงสร้างที่ยากๆ แก้ไขไม่ได้ด้วยอำนาจนั้นประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง บาปกรรม ๑๐ ประการของธรรมาภิบาลเมืองซึ่งเกิดตามมา ประดุจเงาที่ตามเจ้าของไป ทำให้เป็นไปไม่ได้ที่จะไม่เกิดสภาวะวิกฤต

ผลตื้ออย่างหนึ่งของสภาวะวิกฤตก็คือ ทำให้เกิดการเรียนรู้ของทุกฝ่าย เรื่องบ้านเมืองเป็นเรื่องเรียนรู้ได้ยาก ถ้าไม่เกิดขึ้นจริงก็ไม่เข้าใจ สังคมได้เรียนรู้มาก่อนแล้วว่า การที่กองทัพเข้ามายึดอำนาจแก้ปัญหาของประเทศไม่ได้ ขณะนี้สังคมก็กำลังเรียนรู้ว่า การที่กลุ่มทุนขนาดใหญ่เข้ามายึดอำนาจก็แก้ปัญหาของบ้านเมืองไม่ได้เช่นเดียวกัน

กองทัพเกิดความเบื่อหน่ายและเข็ดหลาบที่จะเข้ามายึดอำนาจทางการเมือง ฉะนั้น กลุ่มทุนขนาดใหญ่ที่เข้ามายึดอำนาจทางการเมือง แล้วต้องประสบความยากลำบากแทบเลือดตากระเด็นและประสบกับความเสื่อมเสียเกียรติยศชื่อเสียง ก็น่าจะเกิดความเบื่อหน่ายและเข็ดหลาบได้เช่นเดียวกัน

การแก้ปัญหาของประเทศไม่ได้ การได้เรียนรู้ของทุกฝ่าย ความเบื่อหน่าย และความเข็ดหลาบ การดิ้นรนต่อสู้ของประชาชน สื่อมวลชน และนักวิชาการ จะนำไปสู่การสิ้นสุดของยุคการเมืองธรรมาภิบาล

๔.

เปิดยุคการเมืองของพลเมือง

ในสภาพวิกฤตการเมืองชนกในปัจจุบัน มีเสียงเรียกร้องและเคลื่อนไหวต่าง ๆ มีข่าวว่ามีขบวนการโค่นล้มรัฐบาลบ้าง ซึ่งไม่ทราบแน่ชัดว่าทำอะไร มีการเรียกร้องให้ถวายคืนพระราชอำนาจบ้าง มีการเสนอแนะให้แก้ไขรัฐธรรมนูญบางมาตราเพื่อนำไปสู่การเขียนรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ เพื่อการปฏิรูปการเมืองครั้งที่สอง เพื่ออุดช่องโหว่ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่เปิดช่องให้กลุ่มทุนขนาดใหญ่เข้ามายุติอำนาจทางการเมืองได้

การมีการเคลื่อนไหววิพากษ์วิจารณ์และหาทางออกต่าง ๆ เป็นเรื่องที่ดี เพราะการเมืองไม่ได้มีแต่การเมืองของนักการเมืองเท่านั้น แต่มีการเมืองของพลเมืองด้วย ยิ่งพลเมืองกัมมันตะ (active) มากเพียงใด ยิ่งช่วยให้การเมืองมีคุณภาพดีขึ้น จึงควรมีการเคลื่อนไหววิพากษ์วิจารณ์และแสวงหาทางออกจากวิกฤตการณ์การเมืองชนกให้มากขึ้นและต่อเนื่อง

ควรมี “กลุ่มรัฐธรรมนูญ” ที่ระดมความคิดกันอย่างจริงจังว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีข้อบกพร่องอย่างไร โดยเฉพาะช่องโหว่ที่เปิดให้กลุ่มทุนขนาดใหญ่เข้ามายุติอำนาจทางการเมือง ถ้าจะแก้ไขรัฐธรรมนูญหรือเขียนขึ้นใหม่มีประเด็นที่สำคัญ ๆ อะไร แล้วนำข้อค้นพบมาเปิดเวทีนโยบายสาธารณะให้ประชาชนและสื่อมวลชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง เป็น “การเตรียมพร้อมทางรัฐธรรมนูญ” แต่ต้องคิดต่อไปด้วยว่าถ้าร่างรัฐธรรมนูญได้อย่างเดียวถ้านักการเมืองไม่ปฏิบัติจะอย่างไร ผู้มีอำนาจมักไม่เคารพรัฐธรรมนูญ ประชาชนต้องเป็นเจ้าของรัฐธรรมนูญ ติดตามดูแลและมีส่วนร่วมในการผลักดันให้มีการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ตรงนี้แหละที่การเมืองของพลเมืองมีความสำคัญยิ่งนัก

ควรมี “กลุ่มสืบสวนคอร์รัปชัน” อย่าไปเชื่อว่ารัฐบาลจะสอบสวนตัวเอง ขบวนการประชาชนต่อต้านคอร์รัปชันจะมีพลังต่อเมื่อมีกลุ่มสืบสวนคอร์รัปชัน ผู้เชี่ยวชาญเรื่องการสืบสวนคอร์รัปชัน เช่น คุณกมลวรรณ จันทิก คุณหญิงจรรุวรรณ เมณฑกา นักหนังสือพิมพ์ที่ทำงานสืบสวนเช่นคุณประสงค์ วิสุทธิ์และคณะ ควรจะรวมตัวกันเป็น “กลุ่มสืบสวนคอร์รัปชัน” แล้วเอาผลการสืบสวนมาสู่การเคลื่อนไหวสังคม การป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันจึงจะได้ผล

ทั้งหมดนี้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๖ ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ เมื่อนักการเมืองไม่ยอมทำตามมาตรานี้ การเมืองของพลเมืองก็ทำกันเอง การเคลื่อนไหวทำตามรัฐธรรมนูญไม่มีความผิดแต่อย่างใด

มหาวิทยาลัยและองค์กรต่าง ๆ ควรจัดเวทีนโยบายสาธารณะ ให้ทุกภาคส่วนได้นำเอาประเด็นนโยบายมาอภิปรายกัน ควรมีเวทีนโยบายสาธารณะให้เต็มแผ่นดิน ซึ่งจะเป็นการเอื้อต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๖ ที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ การเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนด้วยสันติวิธี และด้วยการใช้ความรู้ เพื่อให้มีการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หรือการเมืองของพลเมือง จะเปิดทางออกจากวิกฤตการณ์ทางการเมืองชนกอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน และเป็นไปตามกติกาประชาธิปไตย

๕.

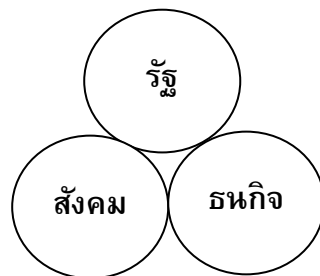
อย่าคิดเฉพาะเรื่องตัวบุคคล ต้องคิดถึงโครงสร้างด้วย

ในการทำงานของ กอส. อาจารย์ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ จะบอกพวกเราเสมอๆ ว่าทำอะไรต้องคิดถึง ๓ ระดับคือ

- ระดับบุคคล
- ระดับโครงการ
- ระดับวัฒนธรรม

ระดับบุคคลนั้น มีผลเพียงชั่วคราวช่วยยาม ไม่ยั่งยืน ระดับโครงสร้างจะทำให้เกิดความยั่งยืน วัฒนธรรมหมายถึงการเข้าไปสู่ความเคยชิน มีวิถีคิดและวิถีปฏิบัติเป็นอัตโนมัติ การคิดหาทางออกจากวิกฤตการณ์ทางการเมืองชนกิจ แนนอนมีเรื่องตัวบุคคลเป็นตัวกระตุ้นอารมณ์ แต่อย่าคิดแค่ตัวบุคคลเท่านั้น ต้องคิดถึงโครงสร้างพร้อมกันไปด้วย เพราะโครงสร้างกำหนดพฤติกรรมทางสังคม

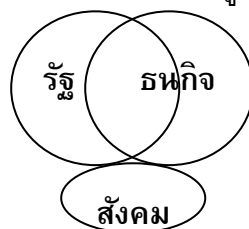
โครงสร้างที่ใหญ่ที่สุดคือ “โครงสร้างอันมีองค์สาม” หรือไตรยางค์ อันได้แก่ รัฐ – ธนกิจ – สังคม ซึ่งเขียนเป็นรูปได้ดังนี้



“โครงสร้างอันมีองค์สาม” หรือไตรยางค์

ถ้าโครงสร้างทั้งสามเป็นอิสระ ถ่วงดุล ตรวจสอบ และส่งเสริมซึ่งกันและกัน จะเกิดความเป็นธรรมทางสังคม

แต่ในความเป็นจริงในปัจจุบัน กลุ่มทุนขนาดใหญ่เข้าไปยึดอำนาจรัฐ สังคมอ่อนแอและถูกสะกดไม่ให้เติบโต จึงเกิดความพิการทางโครงสร้างซึ่งแสดงเป็นรูปดังข้างล่างนี้



“โครงสร้างพิการ ที่ธนากิจเข้ายึดอำนาจรัฐ สังคมเล็กและถูกทอนกำลัง”

ในโครงสร้างพิการแบบนี้ ความเป็นธรรมทางสังคมเกิดไม่ได้ ในระดับบุคคล อาจจะมีคนดี ๆ อยู่ในภาครัฐ ภาคชนกิจ และภาคสังคม แต่ถ้าโครงสร้างยังพิการแบบนี้ ความเป็นธรรมทางสังคมเกิดไม่ได้ เพราะพลาณภาพแห่งรัฐและพลาณภาพแห่งชนกิจจะดึงดูดทรัพยากรต่าง ๆ เข้าตัวเองหมด ฉะนั้นถ้าต้องการเห็นความถูกต้องเป็นธรรม งานเชิงโครงสร้างโดยรวมที่ใหญ่ที่สุดคือการสร้าง **สังคมเข้มแข็ง**

หรือสร้างพลาณภาพทางสังคม การเมืองของพลเมืองเป็นเรื่องเดียวกับสังคมเข้มแข็ง

สังคมเข้มแข็งไม่ได้เป็นศัตรูกับรัฐ หรือศัตรูกับชนกิจ แต่จะช่วยให้เกิดความถูกต้องเป็นธรรมในสัมพันธภาพระหว่างโครงสร้างทั้งสาม ทุกคนและทุกฝ่ายไม่ว่าจะอยู่ในโครงสร้างใด ถ้าต้องการเห็นความถูกต้องเป็นธรรม ควรเข้ามาทำความเข้าใจและสนับสนุนสังคมเข้มแข็ง

ทุนนิยมไม่จำเป็นต้องเป็น **ทุนนิยมอนาริยะ** (Uncivilized Capitalism) แต่สามารถเป็น **ทุนนิยมอารยะ** (Civilized Capitalism) โดยสนับสนุนสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ชนกิจไม่ควรเข้าไปยึดอำนาจทางการเมือง เพราะจะทำให้ “โครงสร้างอันเมืองคสาม” เสียดุล ทำให้เกิดบาปกรรมดังกล่าวในตอนที ๒ และทำให้ทุนนิยมตกอยู่ในสภาพอนาริยะ

สังคมเข้มแข็งประกอบด้วยอะไรบ้าง?

๖.

ประชาชน + สื่อมวลชน + ความรู้ = สังคมเข้มแข็ง

อำนาจเงินหรือธนาณูปภาพ ทรงพลาณภาพอย่างยากที่จะมีอะไรต้านทานได้ ทุนนิยมอนาริยะชอบไป “เด็ดยอด” สิ่งดี ๆ ที่ผู้คนสร้างไว้ ไปเป็นของตนเองโดยใช้อำนาจเงินที่เหนือกว่า ขอยกตัวอย่างซัก ๒ ตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑ อาจารย์ระพี สาคริก กับชาวสวนไทยหลายหมื่นคน ได้ใช้เวลาประมาณ ๓๐ ปีที่ผ่านมา พัฒนาการผสมพันธุ์และปลูกกล้วยไม้ จนได้กล้วยไม้ที่สวยงามมีชื่อเสียงระบือไปทั่วโลก เป็นสัมมาชีพของคนไทยจำนวนมากพอสมควร วันหนึ่งมีนายทุนจากต่างชาติว่าจะเอาเงิน ๓๐,๐๐๐ ล้านบาท มาตั้งโรงงานผลิตกล้วยไม้ไทย การที่ท่านอาจารย์ระพี กับชาวสวนพยายามทำกันมานั้นเป็นความวิริยะ อุตสาหะ พากเพียรทำการวิจัย ซึ่งเป็นการสะสมความดี แต่ทุนไม่ต้องมีความดีอะไร แต่เป็นเพราะมีทุนขนาดใหญ่ สามารถที่จะมา “เด็ดยอด” สิ่งดี ๆ ที่ผู้คนสร้างไว้ เรื่องแบบนี้ผู้มีอำนาจมีความโน้มเอียงจะเต็มใจขาย “สมบัติของชาติ” เพราะขนาดเงินมันใหญ่ ประชาชนและสื่อมวลชนต้องรวมตัวกันต่อสู้เท่านั้นจึงจะหยุดยั้งได้

ตัวอย่างที่ ๒ เมื่อเร็ว ๆ นี้ทุนขนาดใหญ่ที่ผู้คนเชื่อว่าเกี่ยวข้องกับชนกิจการเมือง จะเข้ามาเทคโอเวอร์หนังสือพิมพ์มติชน หนังสือพิมพ์มติชนกว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์อย่างนี้ได้มีผู้คนร่วมสร้างสรรค์กันมามาก จนถึงได้ว่าเป็นสมบัติของประชาชน แต่จู่ ๆ ก็มีทุนขนาดใหญ่เข้ามา “เด็ดยอด” แต่ประชาชนก็ออกมาเคลื่อนไหวต่อสู้ป้องกัน ทำให้การเทคโอเวอร์ต้องหยุดยั้งลง

ตัวอย่างทั้งสองนั้นแสดงว่า แม้ทุนจะมีอำนาจมาก แต่สังคมเข้มแข็งมีอำนาจมากกว่า เราอาจเขียนเป็นสมการว่า

$$\text{ประชาชน} + \text{สื่อมวลชน} + \text{ความรู้} = \text{สถาบันสังคม}$$

กระบวนการประชาชนจะเข้มแข็งต้องเชื่อมโยงกับสื่อมวลชน และต้องเชื่อมโยงกับความรู้ในการทำประเด็นให้ชัดเจน ฉะนั้นความเข้มแข็งทางวิชาการที่จะสนับสนุนกระบวนการทางสังคมจึงมีความสำคัญยิ่ง ทั้งสามประกอบกัน จะทำให้สังคมเข้มแข็ง สังคมควรมีความเป็นสถาบัน สถาบันสังคมควรมีเกียรติ มีความรู้ เป็นที่นับถือ สามารถเข้ามากำหนดนโยบายและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้ (ตามมาตรา ๗๖ ในรัฐธรรมนูญ)

นักวิชาการน่าจะศึกษารัฐธรรมนูญหมวดที่ ๕ ที่ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในนั้นมีแนวนโยบายที่ดีๆ มากทีเดียว แต่ยังไม่ได้ปฏิบัติหรือยังไม่รู้ว่าจะปฏิบัติอย่างไร นักวิชาการควรจะทำประเด็นนโยบายให้ชัดเจน แล้วนำประเด็นนโยบายไปสู่เวทีนโยบายสาธารณะ

เวทีนโยบายสาธารณะ

จึงเป็นรูปธรรมที่จะเขียนสมการ “ประชาชน+สื่อมวลชน+ความรู้” หรือการเมืองของพลเมือง เพราะจะเป็นที่ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายและในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

มหาวิทยาลัยต่างๆ ควรจัดเวทีนโยบายสาธารณะให้มากที่สุด สภาพที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นสภาที่เกิดขึ้นจากรัฐธรรมนูญในหมวดที่ ๖ ด้วยแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐ ควรจะจัดเวทีนโยบายสาธารณะ ส่งเสริมและเชื่อมโยงกับมหาวิทยาลัยและองค์กรอื่นๆ ในการจัดเวทีนโยบายสาธารณะ

หากเวทีนโยบายสาธารณะเกิดขึ้นเต็มแผ่นดินและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย สังคมก็จะเข้มแข็ง และเป็นเครื่องปรับพฤติกรรมของสังคมให้ไปสู่ความถูกต้องเป็นธรรม

การเมืองของพลเมืองคือกระบวนการสังคมเข้มแข็ง เป็นกระบวนการทางสันติวิธี เป็นกระบวนการทางปัญญา เป็นกระบวนการทางสังคม เป็นกระบวนการทางศีลธรรมและถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ถึงเวลาที่จะปิดยุคการเมืองชนกิจ และเปิดยุคการเมืองของพลเมือง

ในขณะที่ภาครัฐมีทรัพยากรใช้มากมาย แต่กระบวนการทางสังคมเกือบไม่มีอะไรสนับสนุนเลย ที่พอมีอยู่บ้าง ก็มักจะถูกรัฐบาลที่นิยมในการที่จะรวมศูนย์อำนาจพยายามลิดรอน

ฉะนั้น ในการเขียนรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ ต้องคำนึงถึงกลไกที่จะสนับสนุนการเมืองของพลเมืองด้วย ควรมีสักหมวดหนึ่งโดยเฉพาะที่ว่าการเมืองของพลเมือง “กลุ่มรัฐธรรมนูญ” ควรลงมือศึกษาตั้งแต่บัดนี้ว่า รัฐธรรมนูญควรบัญญัติอย่างไรในการทำให้การเมืองของพลเมืองเข้มแข็ง ควรมีการตั้งกองทุนอิสระเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยใช้งบประมาณประมาณหนึ่งเปอร์เซ็นต์ของงบประมาณแผ่นดิน กองทุนนี้ใช้เพื่อสนับสนุนการเมืองของพลเมืองตามสมควร

ประชาชน + สื่อมวลชน + ความรู้

เพื่อเคลื่อนแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามหมวด ๕ ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ ๆ แต่ทำไต่ยากโดยปราศจากการเมืองของพลเมืองที่สร้างสรรค์

รัฐบาลที่ต้องการสนับสนุนการเมืองของพลเมืองก็อาจออกพระราชบัญญัติตั้งกองทุนสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้

คนมีเงินที่อยากเห็นกระบวนการทางสังคมเข้มแข็ง ก็อาจตั้งกองทุนหรือตั้งมูลนิธิสนับสนุนสังคมเข้มแข็งได้

ต่อเมื่อสังคมเข้มแข็ง หรือมีความเป็นสถาบันของภาคสังคมเท่านั้น บ้านเมืองจึงจะเข้ารูปเข้ารอย เกิดความถูกต้องเป็นธรรมและสันติสุข

๗.

สรุป

การเมืองมีความเป็นอนิจจัง เช่นเดียวกับสรรพสิ่ง

มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงเพื่อหาความลงตัวในยุคสมัยต่าง ๆ จากสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ข้ามช่วงสั้น ๆ ของคณะราษฎรมาเป็นกองทัพเข้ามายึดอำนาจการเมือง และเข้ามาสู่ยุคกลุ่มทุนขนาดใหญ่เข้ามายึดอำนาจทางการเมืองที่เรียกกันว่า ธนกิจการเมือง (Monery Politics) แม้มีข้อดีบางอย่าง แต่เทียบกันไม่ได้เลยกับความไม่ถูกต้องที่ธนกิจการเมืองสร้างขึ้น

ในสังคมที่ซับซ้อนยิ่งยั้งปัจจุบันมีปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข ซึ่งแก้ไม่ได้ด้วยอำนาจไม่ว่าอำนาจของกองทัพ หรืออำนาจของธนกิจ การยึดอำนาจนั้นไม่ยาก แต่หลังจากยึดแล้ว การที่จะบริหารประเทศเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ได้นั้นยากจนเลือดตาแทบกระเด็น กองทัพได้เรียนรู้จนขีดหลาบไม่ยากทำรัฐประหารอีก สังคมก็ได้เรียนรู้เช่นเดียวกัน จึงไม่เรียกร้องให้กองทัพเข้ามายึดอำนาจอีก

เมื่อกลุ่มทุนขนาดใหญ่เข้ามายึดอำนาจการเมือง ก็กำลังประสบปัญหาความยากลำบาก เช่นเดียวกับที่กองทัพประสบและกำลังเกิดวิกฤตอยู่ทั่วไป

การเมืองไม่ได้มีแต่การเมืองของนักการเมืองเท่านั้น แต่มีการเมืองของพลเมืองด้วย รัฐธรรมนูญปัจจุบันสนับสนุนการเมืองของพลเมือง หากการเมืองของพลเมืองเข้มแข็งจะทำให้การเมืองของนักการเมืองดีขึ้น

ภาคประชาชนร่วมกับสื่อมวลชนร่วมกับนักวิชาการควรจะรวมตัวกันเคลื่อนไหวในการกำหนดนโยบายและในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา ๗๖ ในรัฐธรรมนูญ

การจัดให้มีเวทีนโยบายสาธารณะเป็นรูปธรรมที่ประชาชน สื่อมวลชน และนักวิชาการ จะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนานโยบายและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ หากมีเวทีนโยบายสาธารณะในเรื่องต่าง ๆ และระดับต่าง ๆ ให้เต็มแผ่นดิน และเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ก็จะเป็นกระบวนการสังคมเข้มแข็ง ต่อเมื่อสังคมเข้มแข็งเท่านั้น บ้านเมืองจึงจะเข้ารูปเข้ารอย เกิดความถูกต้อง เป็นธรรม และสันติสุข

ในวิกฤตการณ์การเมืองธนกิจในปัจจุบัน หากการเมืองของพลเมืองเข้มแข็ง จะพบทางออกอย่างน่าอัศจรรย์ ภายใต้กรอบประชาธิปไตย

ทุกฝ่ายจึงควรสนับสนุนการเคลื่อนไหวของประชาชน+สื่อมวลชน+ความรู้ เพื่อคลี่คลายวิกฤตการณ์ปัจจุบัน และสร้างสรรค์การเมืองที่ดีต่อไปในอนาคต บัดนี้ถึงเวลา

ปิดยุคการเมืองธนกิจ

เปิดยุคการเมืองของพลเมือง